

Σύνδεση προτάσεων - Παρατακτική - Υποτακτική - Ασύνδετο σχήμα

- Μια πρόταση που έχει ολοκληρωμένο νόημα και μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο λέγεται **ανεξάρτητη ή κύρια πρόταση**.
π.χ. Η Άλκη Ζέη γεννήθηκε στην Αθήνα.

- Μια πρόταση που δεν μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο λέγεται **εξαρτημένη ή δευτερεύουσα πρόταση**.
Π.χ. Ο κύριος Βρασίδης παραπονιόταν ότι ο άστατος καιρός του χάλασε τις διακοπές.

παρατακτική σύνδεση

- Παρατακτική σύνδεση, έχουμε όταν ή τοποθετούμε (**παρατάσσουμε**) όμοιες προτάσεις τη μια δίπλα στην άλλη χωρίς να εξαρτώνται η μία από την άλλη.
- Οι **παρατακτικοί** σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν κύριες προτάσεις μεταξύ τους ή εξαρτημένες προτάσεις μεταξύ τους.
συμπλεκτικοί : και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ.
αντιθετικοί :μα, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο.
διαχωριστικοί ή διαζευκτικοί : ή, είτε.
π.χ. Ο Ορέστης στεκόταν πολλή ώρα **και** χάζευε τις βιτρίνες.
Θα έπρεπε να φύνει **ή** να συνεχίσει το ψάξιμο:

υποτακτική σύνδεση

- Οι υπόλοιποι σύνδεσμοι (**ειδικοί, ερωτηματικοί, χρονικοί, αιτιολογικοί, αποτελεσματικοί, διστακτικοί, υποθετικοί και εναντιωματικοί**) (σελ 171 στη γραμματική) χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν μια εξαρτημένη με μια κύρια πρόταση. Τότε, έχουμε **υποτακτική σύνδεση**, δηλαδή εξαρτούμε (**υποτάσσουμε**) μια δευτερεύουσα πρόταση από μια κύρια.
π.χ. Ο δάσκαλος είπε **ότι** θα ξεκινήσουν οι σχολικοί αγώνες στίβου.
Όλοι οι μαθητές ήθελαν να πάρουν μέρος, **γιατί** αγαπούσαν τον αθλητισμό.

ασύνδετο σχήμα

- Στο ασύνδετο σχήμα οι προτάσεις δε συνδέονται μεταξύ τους· απλώς μπαίνει η μία δίπλα στην άλλη και χωρίζονται με κόμμα.

Π.χ {Χόρευαν}, {πηδούσαν}, {τάραζαν τον κόσμο από τις φωνές}.

Τρεις προτάσεις , γιατί υπάρχουν τρία ρήματα , χωρίς σύνδεσμο , που χωρίζονται με κόμμα.

Ασκήσεις

Στις περιόδους που ακολουθούν να βρεις πού υπάρχει ασύνδετο σχήμα και να βάλεις κόμμα:

- Το καλοκαίρι όλοι επιθυμούν τη θάλασσα το κολύμπι την ηλιοθεραπεία τις διακοπές.
- Οι κυνηγοί οι ψαράδες οι καρπουζάδες πολλές φορές υπερβάλλουν.
- Δε ήθελε ούτε να χορέψει ούτε να φύγει.
- Οι φίλαθλοι στο γήπεδο χειροκροτούν φωνάζουν αποδοκιμάζουν βρίζουν.
- Τους παρακάλεσε να τον πάρουν μαζί τους και να τον αφήσουν στη στάση.
- Οι μαθητές γράφουν διαβάζουν παίζουν.
- Ο αγρότης οργώνει σπέρνει καλλιεργεί θερίζει.

Στο κείμενο που ακολουθεί υπάρχει ασύνδετο σχήμα. Μπορείς να βρεις τα σημεία που έχουν ασύνδετο σχήμα και να βάλεις κόμμα:

Στην Αθήνα υπάρχει η Εθνική βιβλιοθήκη η βιβλιοθήκη της Βουλής η βιβλιοθήκη του Δήμου Αθηναίων. Κάθε βιβλιοθήκη έχει πολλά και διάφορα βιβλία. Υπάρχουν παιδικά ιστορικά επιστημονικά βιβλία. Στις βιβλιοθήκες οι επισκέπτες ζητούν το βιβλίο κάθονται στη θέση τους διαβάζουν ήσυχα δεν ενοχλούν. Όλοι πρέπει να σέβονται τους άλλους και να τηρούν τον κανονισμό της βιβλιοθήκης.

Στις παρακάτω περιόδους να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις (ανεξάρτητες ή εξαρτημένες), να υπογραμμίσεις τον σύνδεσμο με τον οποίο συνδέονται και να σημειώσεις αν η σύνδεσή τους είναι παρατακτική (Π) ή υποτακτική (Υ):

- Έφυγε το πρωί (ανεξάρτητη) και δε γύρισε το μεσημέρι (ανεξάρτητη).
- Δε διάβαζε (.....), γιατί ήταν τεμπέλης (.....).
- Αν ο δρόμος είναι στενός (.....), είναι επικίνδυνος (.....).
- Όλοι φοβήθηκαν (.....), όταν έγινε ο σεισμός (.....).
- Αν και έβρεχε (.....), ο αγώνας έγινε (.....).
- Τελείωσε το φαγητό του (.....) αλλά δε χόρτασε (.....).
- Ξύπνησε νωρίς (.....) όμως δεν πήγε στη δουλειά (.....).

Να συνδέσεις τα παρακάτω ζευγάρια προτάσεων, ώστε η μία από τις δύο να γίνει εξαρτημένη. Χρησιμοποίησε τον σύνδεσμο που βρίσκεται στην παρένθεση:

α. Πηγαίνει στη βιβλιοθήκη. Εκεί βρίσκει σπάνια βιβλία. (γιατί)

.....

β. Τα σχολεία κάνουν διακοπές. Ξεκουράζονται οι μαθητές. (για να)

.....

γ. Κερδίζει η ομάδα του. Χαίρεται πολύ. (αν)

.....

δ. Ήξερε το μάθημα. Δεν έγραψε καλά. (αν και)

.....

ε. Άλλαξε σπίτι. Δεν τον ξαναείδαμε. (αφότου)

.....

στ. Φοβάται. Αποτύχει. (μήπως)

.....

Να συμπληρώσεις κόμμα όπου χρειάζεται και να βάλεις V όταν υπάρχει ασύνδετο σχήμα:

α) Ο παππούς κοίταζε πέρα το πέλαγο σκεφτόταν τα παλιά αναστέναζε. ____

β) Ο Μάριος ο Γιώργος ο Σπύρος είναι οι καλύτεροί μου φίλοι. ____

γ) Η Μαριάννα από τη χαρά της έτρεχε πάνω κάτω ξεφώνιζε χτυπούσε παλαμάκια. ____

δ) Η γιαγιά και ο παππούς θα έρθουν το καλοκαίρι. ____

ε) Ούτε ο Γιώργος θα έρθει ούτε η Χριστίνα θα φύγει. ____

στ) Μέσα στην κασετίνα μου έχω μολύβια γόμα ξύστρα ένα μικρό χάρακα ένα μαρκαδοράκι. ____

Απαντήσεις

- Το καλοκαίρι όλοι επιθυμούν τη θάλασσα, το κολύμπι, την ηλιοθεραπεία, τις διακοπές.
- Οι κωνηγοί, οι ψαράδες, οι καρπουζάδες πολλές φορές υπερβάλλουν.
- Δεν ήθελε ούτε να χορέψει ούτε να φύγει.
- Οι φίλαθλοι στο γήπεδο χειροκροτούν, φωνάζουν, αποδοκιμάζουν, βρίζουν.
- Τους παρακάλεσε να τον πάρουν μαζί τους και να τον αφήσουν στη στάση.
- Οι μαθητές γράφουν, διαβάζουν, παίζουν.
- Ο αγρότης οργώνει, σπέρνει, καλλιεργεί, θερίζει.

Στην Αθήνα υπάρχει η Εθνική βιβλιοθήκη, η βιβλιοθήκη της Βουλής, η βιβλιοθήκη του Δήμου Αθηναίων. Κάθε βιβλιοθήκη έχει πολλά και διάφορα βιβλία. Υπάρχουν παιδικά, ιστορικά, επιστημονικά βιβλία. Στις βιβλιοθήκες οι επισκέπτες ζητούν το βιβλίο, κάθονται στη θέση τους, διαβάζουν ήσυχα, δεν ενοχλούν. Όλοι πρέπει να σέβονται τους άλλους και να τηρούν τον κανονισμό της βιβλιοθήκης.

β. Δε διάβαζε (**ανεξάρτητη**), γιατί ήταν τεμπέλης (**εξαρτημένη**). **Υ**
γ. Αν ο δρόμος είναι στενός (**εξαρτημένη**), είναι επικίνδυνος (**ανεξάρτητη**). **Υ**
δ. Όλοι φοβήθηκαν (**ανεξάρτητη**), όταν έγινε ο σεισμός (**εξαρτημένη**). **Υ**
ε. Αν και έβρεχε (**εξαρτημένη**), ο αγώνας έγινε (**ανεξάρτητη**). **Υ**
στ. Τελείωσε το φαγητό του (**ανεξάρτητη**) αλλά δε χόρτασε (**ανεξάρτητη**). **Π**
ζ. Ξύπνησε νωρίς (**ανεξάρτητη**) όμως δεν πήγε στη δουλειά (**ανεξάρτητη**). **Π**

α. Πηγαίνει στη βιβλιοθήκη, γιατί εκεί βρίσκει σπάνια βιβλία.
β. Τα σχολεία κάνουν διακοπές, για να ξεκουράζονται οι μαθητές.
γ. Αν κερδίζει η ομάδα του, χαίρεται πολύ.
δ. Αν και ήξερε το μάθημα, δεν έγραψε καλά.
ε. Αφότου άλλαξε σπίτι, δεν τον ξαναείδαμε.
στ. Φοβάται μήπως αποτύχει.